

גבולות היחידה: דברים פרק י"ב, פסוקים י"ג-כ"ח

נושא היחידה: היתר בשר תאוה (בשר חולין) בארץ ישראל

1. היתר בשר תאוה – בשר חולין בארץ ישראל

בפסוקים הקודמים למדנו על ייחוד מקום של קבע לבית המקדש – "המקום אשר יבחר ה'", ועל החובה לעלות אליו ולהקריב בו את כל הקרבנות.

בפסוקים שלנו, התורה אומרת שישנה אכילה של בשר שאינה מחייבת עלייה למקדש.

עם הכניסה לארץ, נוצר ריחוק רב ממקום המקדש, והותר לאכול בשר רגיל (חולין, שאינו מוקדש לשלמים, או בלשון התורה וחז"ל – "בשר תאוה"). מבשר זה אין צורך להעלות אל המקום אשר יבחר ה'. נוסף על כך, התורה חוזרת ומזהירה מאכילת דם (פס' כ"ג-כ"ח).

המורה ישאל בכיתה: לאור מה שלמדנו בפסוקים הקודמים, אם אני רוצה להכין בשר לשבת, קניתי בקר והזמנתי את מאיר השוחט, האם אני צריך, בתור אחד שגר במדבר, להביא את הבהמה הזאת למשכן כדי לשחוט אותה שם?

כן. מדוע?

תחשבו על צורת המגורים של בני ישראל במדבר - כולם מרוכזים סביב המשכן במחנות מסודרים עם דגלים.

האם המרחק בין האוהל שלי למשכן גדול? לא.

אז כל פעם שאני מכין בשר למשפחה שלי, אני קודם הולך למשכן, שוחט את הבהמה שם, ואז אני יכול לאכול את הבשר יחד עם המשפחה שלי.

ומה קורה בארץ ישראל - איך בני ישראל גרים שם?

כל אחד גר בבית שלו בנחלה שקיבל מה' על פי הגורל.

אם טליה שגרה ליד נמל חיפה רוצה להכין בשר לכבוד ראש חודש, מה היא צריכה לעשות?

האם היא צריכה לעלות לבית המקדש ולשחוט את הבהמה שם?

לא. למה?

כי זה רחוק מאוד. ייקח לה זמן רב ללכת ולחזור.

אילו סוגי בהמות היא כן חייבת להביא למקדש?

קרבנות שהיא רוצה להקריב לה'.

המורה יבקש דוגמאות לקרבנות כאלה מפסוק י"א, שכבר למדנו אותו:

עֲלֵתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם וְאֵת תְּרוֹמַת יְדְכֶם וְנֹדְרֵיכֶם וְנֹדְבְתֵיכֶם וּבְכֹרֶת בְּקָרְכֶם וְצֹאנְכֶם

לבשר של הקרבנות קוראים בשר קודשים, כי הוא קדוש.

לבשר שלא מיועד להיות קרבן לה', קוראים בשר חולין.

רק קרבנות לה'. בשר חולין נאכל במקום השחיטה.	כל הסוגים. גם אם אוכלים בשר חולין (=בשר שלא מיועד לקרבן), מביאים אותו לשחיטה במקדש.	איזה סוג קרבנות היו מביאים?
---	---	-----------------------------

2. איסור אכילת דם

בתוך הנושא של בשר חולין, מופיע איסור אכילת דם.

למה הוא לא מופיע בנושא של בשר קודשים?

כי בשר קודשים מקריבים על המזבח, הכוהנים אחראים על ההקרבה, והם מזים את הדם של הקרבן על המזבח.

כשדם שוחט בהמה בעצמו ואוכל אותה בבית, יש חשש שהוא יאכל מן הדם הזה. לכן ה' מזהיר אותנו לא לאכול דם.

מה עושים עם הדם? כתוב לנו פעמיים. באילו פסוקים? ט"ז וכו"ד.

רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכונו כמים.

[יש לנו מצווה לכסות דם חיה ועוף בעפר, ויש ברכה מיוחדת שמברכים בזמן קיום המצווה הזאת].

מהו השכר למי שלא אוכל דם?

למען ייטב לך ולבניך אחריו כי תעשה הישר בעיני ה'.

3. המשך לימוד כלל הפסוקים, תוך הצגתם על הלוח וצביעה לפי נושאים.

המורה יקרין את הפסוקים בשקף על הלוח, ויבקש מהתלמידים לשים לב לצבעים השונים, כשכל צבע מציין נושא אחר:

יג השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה

יד כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטיך שם תעלה עלתיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוה

טו רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך בכל שעריך
הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל

טז רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכונו כמים

יז לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל-נדריך
אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך

יח כי אם לפני ה' אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלהיך בו אתה ובנך ובתך ועבדך
ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמחת לפני ה' אלהיך בכל משלח ידך

יט השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימך על אדמתך

כ כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר דבר לך ואמרת אכלה בשר כי תאווה נפשך לאכל
בשר בכל אות נפשך תאכל בשר

כא כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשוים שמו שם וזבחת מבקרך ומצאנך
אשר נתן ה' לך כאשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אות נפשך

כב אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו

כג רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר

כד לא תאכלנו על הארץ תשפכונו כמים

כה לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניך אחריך כי תעשה הישר בעיני ה'

כו רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ה'

כז ועשית עלתיך הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך
והבשר תאכל

כח שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוה למען ייטב לך ולבניך אחריך עד
עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלהיך

שימו לב שיש לנו שתי קבוצות:

1: כחול – בשר קודשים.

2: כתום – בשר חולין.

נתחיל מהפסוקים בכחול.

בפסוקים אלה יש לנו שלושה פרטים חשובים. בואו נמצא אותם ונכתוב אותם במילים שלנו:

1. פסוקים י"ג-י"ד:

אסור להקריב קודשים מחוץ לבית המקדש.

2. פסוקים י"ז-י"ח:

קודם נסביר את המילה בשעריך=במקום שבו אתה גר.

לא רק קרבנות חייבים להביא לבית המקדש ולא לאכול אותם במקום המגורים, אלא גם את כל המתנות שמביאים למקדש.

כמו למשל? הרשימה המלאה מופיעה בפסוק י"ג - תנו לי דוגמאות:

מעשרות, מתנות לכוהנים מדגן=חיטה, תירוש=יין, יצהר=שמן, בכור בהמה טהורה, ביכורים נדרים ונדבות.

ושימו לב לכל האנשים, כולל הלויים, שאוכלים יחד את המעשרות שמביאים לבית המקדש. איזה יופי.

3. פסוקים כ"ו-כ"ז:

בחלק השלישי יש לנו הסבר קצר על מה שעושים לקרבן.

יש קרבנות שכל החלקים שלהם מוקרבים על המזבח, ויש קרבנות שגם מקריבים מהם על המזבח וגם הבעלים אוכלים חלק מהם. האכילה הזאת נעשית לפני ה' בירושלים, כמו שראינו קודם.

עכשיו נעבור לקבוצה של הפסוקים בכתום:

המורה קורא את הפסוקים שמסומנים בצבע כתום.

☒ מצאו הוכחה מפסוקים ט"ו, כ' וכ"א, שהפסוקים האלה מדברים על בשר חולין:

בפסוקים האלה יש מילים חוזרות - נסמן אותן:

רק בְּכֹל אֹת נִפְשָׁךְ (פסוק ט"ו),

כִּי תֵאָוֶה נִפְשָׁךְ לֶאֱכֹל בְּשָׂר בְּכֹל אֹת נִפְשָׁךְ תֹּאכַל בְּשָׂר (פסוק כ'),

בְּכֹל אֹת נִפְשָׁךְ (פסוק כ"א)

איך המילים האלה מראות לנו שמדובר בפסוקים על בשר חולין? אוות נפשך=רצונך.

בהמה שאדם שוחט כי הוא רוצה לאכול אותה והיא אינה מיועדת להקרבה.

וזה בדיוק מה שלמדנו קודם: בני ישראל מגיעים לארץ. איפה זה מופיע בפסוקים שלנו?

כִּי יֵרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ (פסוק כ')

כִּי יֵרַחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹם שְׁמוֹ שָׁם (פסוק כ"א)

בארץ ישראל מותר לשחוט בהמה לאכילה בלי להביא אותה למקדש.

☒ "כצבי וכאייל"

יש עוד מושג אחד שאנחנו צריכים לדבר עליו כאן: שתי החיות שמוזכרות כאן: צבי ואייל.

האם הן חיות כשרות? כן.

האם מותר לאכול אותן בשחיטה כשרה? ברור.

האם מביאים מהן קרבן? שמעתם על קרבן שמביאים מצבי? לא.

אומרת לנו התורה כך: כמו שאתה אוכל צבי ואייל בלי להקריב אותם על המזבח, כך מותר לך לשחוט כל בהמה כשרה מתוך מטרה לאכול אותה, ואינך צריך להביא אותה אל המקדש.

☒ "הטמא והטהור"

בפסוק כ"ב מובא שאוכלים את הטמא והטהור. האם התורה מתירה כאן לאכול חיה טמאה??

נקרא את רש"י בדיבור המתחיל: אֶךְ כֹּאֲשֶׁר יֹאכַל אֶת הַצִּבִּי וְאֶת הָאֵיל, וְנֹסְבִיר.

נקרא ארבע מילים ראשונות: אינך מוזהר לאכלן בטהרה.

מי זה "הטמא והטהור"? אפשר לאכול בשר חולין בלי לטבול במקווה לפניי ובלי להיות טהורים, כי לא מקריבים אותו במקדש. אז אם אני לא טבלתי= אני טמא, וחבר שלי נתי כן טבל=טהור, ומותר לנו לאכול יחד בשר חולין.

סיכום:

במסגרת המעבר מחיי המדבר לחיים בארץ ישראל, יש שינויים בהקרבת קרבנות.

בהמה שמיועדת לקרבן, יש להקריב רק בבית המקדש.

בשר חולין אפשר לשחוט ולאכול איש בנחלתו. לעניין בשר חולין, מצורף איסור אכילת דם.

מסרים:

יש הפרדה בין קרבנות שיש מצווה להקריבם לבין בשר חולין שאין חובה להקריבו. אם בוחרים לאכול אותו, התורה מצרפת לנו הנחיות הנוגעות לכך. התורה מתחשבת במצבם של עם ישראל, ומבינה שזה בלתי אפשרי לדרוש לבוא למקדש על כל חתיכת בשר שרוצים לאכול, ומתוך כך מגיע ההיתר לאכול בשר חולין בכל מקום.